

Община Варна**Весела Величкова, водещ финансов анализатор**
v.velichkova@bcra-bg.com**Николета Колева, финансов анализатор**
n.koleva@bcra-bg.com

	Мониторинг* 18.11.2014	Актуализация 3.6.2015	Актуализация 9.6.2016
Кредитен рейтинг на община Варна			
Дългосрочен кредитен рейтинг:	BBB-	BBB-	BBB-
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен кредитен рейтинг:	A-3	A-3	A-3
Дългосрочен рейтинг по национална скала	AA- (BG)	AA (BG)	AA (BG)
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-1+ (BG)	A-1+ (BG)	A-1+ (BG)

„БАКР - Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) е третата пълноправна рейтингова агенция в ЕС, регистрирана съгласно Регламент № 1060/2009 на Европейския Парламент и на Съвета на Европа. Присъдените от БАКР кредитни рейтинги важат в целия ЕС и са изцяло равнопоставени с тези на останалите признати от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) агенции, без териториални или други ограничения.

„БАКР – Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) присъжда на община Варна следните рейтинги:

- Дългосрочен кредитен рейтинг **BBB-**, перспектива: **стабилна**, краткосрочен кредитен рейтинг **A-3**;
- Дългосрочен рейтинг по национална скала **AA (BG)**, перспектива: **стабилна**, краткосрочен рейтинг по национална скала **A-1+ (BG)**.

Използвана е официално приетата от БАКР методология за присъждане на кредитен рейтинг на община (http://www.bcra-bg.com/files/file_318.pdf).

За изработването на кредитния доклад и присъждането на кредитен рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерство на финансите,

Национален Статистически Институт, Агенция по заетостта, база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

Политическата обстановка към момента на изготвяне на доклада може да се определи с относителна стабилност. През октомври 2015г. в България се проведеха местни избори, които не доведоха до съществени размествания сред политическите пластове.

През 2015г. икономиката на България отчита реален растеж от 3.0%, като най-голям принос има износът на стоки и услуги, подкрепен от нарастване в крайното потребление. Отчетеният растеж в БВП е близо 2 пъти по-висок от постигнатия за предходните 2 години (1.6% за 2014г., 1.3% за 2013г.).

През разглеждания период потокът на чуждестранните инвестиции достига 3.6% от БВП, след като се е колебал около 3.1-3.3% през предходните 3 години. Забелязва се съществено нарастване в реинвестираната печалба през изминалата година, както и увеличение на инвестициите в дяловия капитал. Инвеститорите обаче остават предпазливи, като нивата на инвестициите остават значително по-ниски от годините преди кризата.

Запазват се благоприятните промени на пазара на труда – коефициентът на безработица (както и продължителната безработица като процент от активното население) запазват тенденцията

си на намаляване след 2013г. За 2015г. средногодишната безработица възлиза на 9.2% (11.5% за 2014г.).

От началото на 2014г. се наблюдават дефлационни процеси, които достигат пика си в началото на 2015г. и се запазват до края на годината. Според зимната прогноза на ЕК ситуацията на дефлация ще се запази и през 2016г., като се предвижда изменението в ценовото равнище да е около -0.1%.

Наблюдава се влошаване в бюджетния дисбаланс на страната за 2014г. и леко подобрение през 2015г. Държавният дълг нараства значително през 2014г. вследствие на политическа и икономическа нестабилност в страната и произтичащото нарастване в бюджетния дефицит, но през втората половина на 2015г. тази динамика се преустановява.

За банковата система събитията през 2014г. доведоха до появата на потенциална опасност за банковите институции от задълбочаване на банковата криза и засягане на по-голям брой участници в този сектор. Въпреки повишения риск във финансовата система, породен от отпадането на един от основните играчи и опасност от отпадане на втори, банките в България запазиха стабилността си. През 2015г. банковата среда може да се определи като стабилна, като за това свидетелстват високите капиталова адекватност и ликвидност на активите, както и ръстът в привлечените депозити. Делът на класифицираните кредити бележи понижение, което съдейства за подобрението на балансите на банките в страната.

Собствените приходи на общините в страната нарастват през 2014г., като темпът им на ръст (3.7%) е по-нисък от този за предходната година (6.9%), но е по-висок от този за 2012г. (1.4%). Силно намалява обаче броят на общините, които са увеличили собствените си приходи на годишна база – 139, при 192 за 2013г. спрямо предходната. За втора поредна година нарастват разходите за местни дейности (вкл. дофинансиране на държавните), при това с по-висок темп спрямо предходната година – 15.3%, при 5.6% за 2013г. Положителен фактор представлява

чувствителният ръст на капиталовите разходи¹ – 53.3%, при 11.8% за 2013г. През 2014г. продължават да намаляват просрочените задължения на общините, и след спада от 2.6% за 2013г., през 2014г. той възлиза на 5.9% на годишна база, а размерът им е 159.3 млн.лв. През 2015г. обаче отново е налице увеличение до 184.8 млн.лв. Към момента има и общини в силно затруднено финансово състояние до степен, при която не са в състояние да извършват публични услуги. Натрупването на дълг и влошаването на финансовото състояние на общините през последната година в голяма степен се отдава на ускореното усвояване на средства по европейски програми поради края на програмния период.

През периода на актуализация са настъпили промени в нормативната база, регулираща дейността на общините. В Закона за общинския дълг са приети изменения, съгласно които общините ще могат да поемат краткосрочен дълг за финансирането на публични услуги при временен недостиг на средства, възникнал при временни касови разриви по бюджета, а също и за плащания по проекти, финансирани със средства от ЕС. Отпаднаха са текстове от закона, регламентиращи източниците, от които може да се извършват плащания по общинския дълг.

През пролетта на 2015г. са приети изменения в Закона за ДДС и Закона за водите относно ползването на данъчен кредит по разходите за водните проекти на общините. До 2013г. възстановяването на ДДС става със средства от ЕК, но след това е преустановено. Взето е решение средствата да се възстановят от централния бюджет, което представлява форма на подкрепа за общините. Тези от тях, които вече са си „възстановили“ ДДС, платено от ОП „Околна среда“, следва да го преведат по сметка на МОСВ, вкл. и тези, които са в процедура по възстановяване на такъв данък.

Към момента в процес на обсъждане е проект за промени в Закона за публичните финанси, който дефинира набор от критерии за определянето на една община като община с финансови затруднения. Предвижда се процедура за финансово оздравяване на тези

¹ С бюджетни средства.

общини и въвеждане на оздравителен план, както и възможност за подпомагане с временен безлихвен заем от държавата, чиито параметри ще се определят от министъра на финансите.

След положителното изменение през предходните две години, през 2015г. броят на населението на община Варна отчита спад от 0.43%. Това равнище обаче все още е по-благоприятно от регистрираното за страната (-0.67%). В гъстотата на населението на Варна е налице незначителен спад и то остава многократно по-високо от средното за България. Варна продължава да поддържа по-висок дял на трудоспособното население в сравнителен план, както и малко по-висок дял на населението в подтрудоспособна възраст, което представлява положителен фактор.

По данни на НСИ коефициентът на безработица за лицата между 15- и 64-годишна възраст за област Варна бележи спад на годишна база от 8.8% през 2014г. до 5.8%, което ниво е значително по-ниско от средното за страната (9.2%).

След значителния ръст през 2013г. (33.5%), през 2014г. произведената продукция от предприятията в община Варна отчита спад от 23.3%. Негативна е динамиката и при инвестициите в ДМА, които се свиват значително – с 46.6%. Положителен фактор представлява нарастването на съвкупния финансов резултат на предприятията в общината – 17.9%, при 4.8% за предходната година.

През 2015г. община Варна отчита положителен резултат от оперативна дейност в размер на 35 253 хил.лв., който е с 46.3% по-голям спрямо реализирания през предходната година. Резултатът от инвестиционна дейност е отрицателен поради значително нарасналите капиталови разходи. Нетният паричен поток е също отрицателен и се покрива най-вече от средствата от облигационните емисии.

Приходите за местни дейности на община Варна през 2015г. бележат спад от 10.8%, който е изцяло по линия на субсидиите и трансферите (които се понижават поради големия размер на изходящите трансфери на средства между бюджети и сметки за средства от ЕС), докато собствените приходи нарастват с 2.1% на годишна база. Данъчните приходи

отчитат спад от 6.0%, който идва след значителен ръст от 10.9% през предходната година. Динамиката на приходите от данъци както през 2014, така и през 2015г. се определя главно от данъка върху придобиване на имущество, който през 2014г. бележи ръст от 42.5%, а през 2015г. намалява с 28.0%, и това го връща на равнището от 2013г.

Основно перо в неданъчните приходи се запазват таксите, приходите от които нарастват с 5.4%. Структурата им остава доминирана от такса битови отпадъци с дял 70.5% (69.6% за 2014г.), постъпленията от която отчитат ръст от 6.8%. Чувствително нарастват приходите от продажба на имущество, които от 1 670 хил.лв. през 2014г. достигат 3 174 хил.лв. през последната година. Делът им в неданъчните приходи също нараства от 3.0% на 5.4%.

След нарастване през предходните две години, през 2015г. текущите разходи за местни дейности и дофинансиране на държавните се свиват с 11.7%, в т.ч. спад от 6.2% на водещото перо – издръжката. Разходите за заплати запазват възходяща тенденция, като отчетеният за годината ръст е 9.5%. Понижението на текущите разходи в голяма степен е обусловено от сума с отрицателен знак, представляваща възстановен ДДС за разходи по приключения воден проект, във връзка с промени в Закона за ДДС и Закона за водите (*виж по-горе*).

През 2015г. капиталовите разходи с бюджетни средства, реализирани от община Варна, значително нарастват, достигайки 51 750 хил.лв., при 20 275 хил.лв. за предходната година.

В края на 2015г. община Варна отчита просрочени задължения в размер на 7 031 хил.лв., изцяло в държавни дейности. Сумата е свързана с отправено искане за възстановяване на щети от бедствия и аварии към Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет. Средствата се очаква да бъдат получени до края на трето тримесечие на 2016г. от резерва на комисията.

Разходите за благоустрояване продължават да доминират структурата на разходите по функции, като делът им нараства със 7.6 п.п. до 48.2%. Повишава се и тежестта на разходите за

култура (с 6.2 п.п. до 15.5%). За сметка на тези две функции се снижава делът на „Икономически дейности и услуги“ (3.5 п.п., до 9.2%), както и „Образование“ (6.4 п.п. до 9.2%).

Сред ключовите проекти, приключени през анализирания период (през юни 2015г.) е "Реконструкция и модернизация на ПСОВ-Варна - втори етап и изграждане на канализационна помпена станция "Акациите", гр. Варна" по ОП „Околна среда“ на стойност 34 454 хил.лв. Изградени са нови сгради и съоръжения, реконструирани и модернизирани са и голяма част от съществуващите стари съоръжения. Последният етап от проекта включва пълно третично пречистване на отпадъчните води чрез съоръжения за отстраняване на фосфор. Все още протича изпълнението на другия воден проект – за ПСОВ „Златни пясъци“.

През ноември 2015г. е завършен проектът за изграждане на регионалното депо за битови отпадъци при с. Вълген. Системата включва депо, сепарираща и компостираща инсталации, които ще обслужват близо 365 хил. души от общините Варна, Аксаково и Белослав. Общата стойност на съоръжението е 34.4 млн.лв. От тях 23 млн.лв. са финансирани по ОП "Околна среда", 4 млн.лв. – от националния бюджет, и общо 7.4 млн.лв. съфинансирани от основния бенефициент по проекта – община Аксаково, както и от общините Варна и Белослав. Площадката ще функционира пет години – до 2019г., а след това по план в периода 2020-2034г. трябва да бъдат изградени още две клетки.

Продължава изпълнението на проекта за интегриран градски транспорт по ОП „Регионално развитие“, като през ноември 2015г. е подписан анекс за второ удължаване на срока. Проектът следва да бъде приключен през юли 2016г., а общият му бюджет е 106 579 хил.лв.

През 2015г. общата капиталова програма на община Варна (с бюджетни и извънбюджетни средства) нараства почти двукратно, достигайки 145 639 хил.лв., което е обяснимо с оглед края на програмния период за европейските програми. Делът на финансирането от европейски фондове е близък до отчетения за 2014г. – 63.7%, при 68.3% за 2014г.

Сравнителният анализ съпоставя основни финансови показатели на община Варна със средните стойности за групата общини, административният център на които е и областен център (с изключение на София), изчислени на глава от населението. Отделно е дадено и сравнение с община Бургас, предвид сходния икономически профил. По повечето показатели общината заема благоприятна позиция в сравнение със средното за страната и групата общини областни центрове, но леко изостава от постигнатите от община Бургас равнища. По-неблагоприятна е позицията на Варна по капиталови разходи с бюджетни средства на глава от населението.

През есента на 2015г. са проведени местни избори, които в община Варна са спечелени на I тур от досегашния кмет Иван Портних (ПП ГЕРБ) с 62.67% от гласовете. С това е сложено началото на втория му мандат на поста. Постигнатата събираемост при данък недвижими имоти за 2015г. е 56%, а при такса битови отпадъци – 54%.

БАКР изготвя финансова прогноза на общината за периода 2016-2019г. Получените резултати показват, че при развитие, сходно с прогнозираното, Варна ще реализира положителен оперативен резултат през целия прогнозен период. Свободният паричен поток е положителен само през първата година от периода, но през останалите години средствата по сметки го покриват многократно.

Доколкото рейтингеът на община Варна е ограничен от рейтинга на България, благоприятно влияние върху него би могло да окаже евентуално повишение на държавния рейтинг, което обаче, с оглед на негативната перспектива към момента, оценяваме като малко вероятно.

Негативно влияние върху рейтинга на община Варна може да окаже очертаване на негативна тенденция при данъчните приходи и дела им в собствените приходи, както и цялостно понижение на собствените приходи, като същото важи и за доходите от собственост. Съществено увеличение на дълговата тежест върху бюджета на общината също би се отразило неблагоприятно. В отрицателна посока на рейтинга може да се повлияе и значително

влошаване на икономическите характеристики на предприятията в общината.

страната и степента му на влияние върху община Варна ограничиха присъдения дългосрочен кредитен рейтинг до BBB- и краткосрочен A-3.

Основни финансови показатели в лева

(лева)	2015	2014	2013
Приходи за местни дейности, в т.ч.	121 416 111	136 067 510	121 833 818
Собствени приходи:	123 353 307	120 846 895	113 587 255
- данъчни приходи	65 862 360	70 045 641	63 169 330
- неданъчни приходи	57 490 947	50 801 254	50 417 925
Субсидии и трансфери за местни дейности	-1 937 196	15 220 615	8 246 563
Капиталови разходи	51 750 271	20 274 790	27 442 020
Оперативен резултат	35 253 155	24 088 599	24 332 738
Оперативен резултат преди лихви	37 327 676	25 651 385	26 200 443
Резултат от инвестиционна дейност	-51 296 724	-5 386 652	-20 082 977
Дефицит/излишък за местни дейности	-16 043 569	18 701 947	4 249 761

Дългосрочният рейтинг по националната скала AA (BG) и краткосрочният A-1+ (BG) бяха присъдени въз основа на позиционирането на рейтинговите характеристики на общината в сравнителен план спрямо другите общини в България.

Резюме на протокола от Рейтинговия комитет:

Членовете на Рейтинговия комитет разгледаха доклада за кредитен рейтинг на община Варна и обсъдиха факторите, определящи кредитния ѝ рейтинг. Бяха отбелязани сравнително благоприятните демографски характеристики на общината, както и негативните изменения в показателите на предприятията на територията ѝ. Беше подчертан постигнатия ръст в реализирания оперативен резултат, както и мащабната инвестиционна програма, осъществена през последната година. Разгледано беше позиционирането на общината в сравнителен план.

Предвид специфичния рисков профил на общината, както и състоянието на общата законова регулация на общините в България, базовият рейтинг² беше определен на ниво BBB+. Оценката на държавния риск на

² Базовият рейтинг представлява междинна стъпка в определянето на кредитния рейтинг на общината съгласно приетата методология.